

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ

РУДНИК АНАСТАСІЯ ВІТАЛІЇВНА

ОБЛІК, АНАЛІЗ І КОНТРОЛЬ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ
ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА
(на матеріалах ДП «Чернігівський військовий лісгосп»)

Спеціальність 071 – «Облік і оподаткування»
Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

АВТОРЕФЕРАТ
випускної кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеню «магістр»

Чернігів – 2019

Випускною кваліфікаційною роботою є рукопис

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Навчально-наукового інституту економіки Чернігівського національного технологічного університету

Науковий керівник: к.е.н., доцент ГЛИВЕНКО Валентина Василівна, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Чернігівського національного технологічного університету

Рецензент: головний бухгалтер ДП «Чернігівський військовий лісгосп» Буренок Т.В.

Захист відбудеться «24» грудня 2019 р. о 9.00 год. на засіданні Екзаменаційної комісії у Чернігівському національному технологічному університеті

Завідувач кафедри бухгалтерського обліку,

оподаткування та аудиту

к.ф.-м., доц.

Юрченко М.Є.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Достовірна інформація щодо формування витрат виробництва і собівартості продукції необхідна кожному підприємству для прийняття своєчасних управлінських рішень. Таку інформацію надає система бухгалтерського обліку.

В сучасних умовах все більше значення набуває управління витратами, яке доцільне у всіх сферах діяльності підприємства й має велике значення та цінність для всіх місць виникнення і центрів витрат.

Проблеми організації обліку та аналізу операційних витрат розглядалися в працях відомих вітчизняних і зарубіжних учених-економістів: П.Й. Атамаса, І.А. Бланка, Ф.Ф. Бутинця, В.А. Дерія, В.С. Леня, В.В. Сопка, Л.В. Нападовської, В.Г. Лінника, М.С. Пушкаря, та інших.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних, методичних і практичних аспектів обліку, аналізу та контролю операційних витрат лісогосподарського підприємства, а також розробка шляхів удосконалення організації обліку та системи управління витратами.

Для досягнення зазначеної мети в роботі поставлені та вирішені такі **завдання:**

- з'ясувати економічну сутність витрат підприємства;
- узагальнити класифікацію операційних витрат;
- визначити роль собівартості в системі управління витратами;
- розглянути нормативно-правове забезпечення обліку та аналізу операційних витрат;
- оцінити сучасний стан лісового господарства України;
- проаналізувати фінансово-економічну характеристику діяльності лісогосподарського підприємства;
- дослідити теоретичні основи організації обліку та аналізу операційних витрат;
- розглянути організацію контролю операційних витрат;

- обґрунтувати пропозиції щодо удосконалення організації обліку на підприємстві;
- запропонувати шляхи удосконалення системи управління витратами.

Об'єктом дослідження є процес організації обліку, аналізу та контролю операційних витрат лісогосподарського підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів обліку, аналізу та контролю операційних витрат лісогосподарського підприємства.

При написанні випускної кваліфікаційної роботи використовувались такі **методи дослідження**: теоретичного узагальнення – для розкриття сутності поняття витрат та його класифікації; графічний - формування таблиць та графіків; синтезу – при дослідженні систем обліку й аналізу підприємства; аналізу, порівняння – при вивченні динаміки та структури операційних витрат лісогосподарського підприємства; достовірність висновків підтверджено обраними загальнонауковими засадами і фундаментальними положеннями, які включають методи системного і порівняльного аналізу.

Інформаційною та правовою базою дослідження є законодавчі та нормативні акти, що регламентують облік, аналіз та контроль операційних витрат, дані Державного агентства лісових ресурсів України, методичні матеріали, дані мережі Інтернет.

Фактологічною основою проведеного дослідження є статті вітчизняних і зарубіжних учених з проблем бухгалтерського обліку, аналізу та контролю операційних витрат, матеріали досліджуваного підприємства.

Практичне значення одержаних результатів. Основні результати дослідження спрямовані на вдосконалення методики й практики організації обліку, аналізу та контролю операційними витратами лісогосподарського підприємства. Було розроблено пропозиції, які можуть бути застосовані в практичній діяльності лісогосподарського підприємства. Зокрема,

запропоновано шляхи удосконалення організації обліку та розроблення стратегії управління операційними витратами підприємства.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження доповідалися та обговорювалися на V Міжнародній науково-практичній конференції «Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку» (м. Чернігів, 27 листопада 2019 року).

Публікації. За результатами дослідження опубліковані тези доповідей:

- Рудник А.В. «Проблемні питання обліку незавершеного виробництва лісового господарства»// Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку : V Міжнародна науково-практична конференція (м. Чернігів, 27 листопада 2019 р.) : тези доповідей. – Чернігів : ЧНТУ, 2019. – С.74-76.

Структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Основний зміст викладено на 78 сторінках друкованого тексту. Робота містить 16 таблиць, 3 рисунки, 24 додатки. Список використаних джерел налічує 81 найменування, поданих на 9 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі розкрита актуальність теми випускної кваліфікаційної роботи, встановлено мету та завдання, предмет і об'єкт, методи та інформаційна база дослідження, визначене практичне значення результатів, а також подано структуру роботи.

У першому розділі «**Теоретичні основи організації обліку та аналізу операційних витрат**» розкрита економічна сутність витрат підприємства. На сьогодні є законодавчо закріплене визначення, яке дає нам П(С)БО 16 «Витрати», згідно з яким, витрати — це зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені. Це визначення є основним для застосування і є адаптованим до вимог законодавства України.

Базуючись на результатах дослідження нормативних та наукових джерел, вважаємо, що під витратами слід розуміти усі види ресурсів на виробництво продукції, виражені у грошовій формі та необхідні для отримання фінансового результату.

Облік витрат регламентується рядом нормативних документів, серед яких є документи, що стосуються відображення витрат виключно з метою оподаткування прибутком підприємства – Податковий Кодекс України, так і безпосередньо тими, що стосуються бухгалтерського обліку. Нормативно-правовим документом, що регулює загальні засади бухгалтерського обліку в Україні, є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», а спеціальними документами є НП(С)БО 1 та П(С)БО 16.

Також дослідження показують, що обґрунтована класифікація витрат дає змогу підвищити ефективність управління ними, вести чіткий облік та

досягати поставленої мети діяльності підприємства. Необхідно деталізувати загальну класифікацію витрат, залежно від внутрішніх проблем управління та функціонування діяльності підприємства.

У другому розділі роботи «Методика обліку та аналізу операційних витрат на ДП «Чернігівський військовий лісгосп» наведена фінансово-економічна характеристика діяльності підприємства та встановлено що підприємство є прибутковим та постійно нарощує свої показники.

Організація обліку витрат на підприємстві є ключовим аспектом його операційної діяльності. Основні принципи і методи їх обліку визначені в обліковій політиці підприємства.

Метою обліку витрат та визначення собівартості продукції (робіт, послуг) є документоване, своєчасне, повне і достовірне відображення фактичних витрат на виробництво продукції для забезпечення контролю за використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Внутрішній контроль є важливою системою заходів, які розробляє та здійснює управлінський персонал з метою забезпечення ефективності діяльності підприємства в цілому та обліково-аналітичної роботи зокрема.

Операційні витрати підприємства є основною складовою практично кожного підприємства. Проаналізувавши операційні витрати за елементами визначили, що сума операційних витрат зростає з кожним роком за рахунок збільшення всіх складових, особливо витрат на оплату праці та інших операційних витрат. Причиною є розширення господарської діяльності, збільшення тарифів і розцінок на послуги сторонніх організацій, збільшенням чисельності персоналу тощо.

За допомогою факторного аналізу визначено вплив окремих факторів на величину загальних операційних витрат (табл.1)

Таблиця 1

Аналіз впливу окремих факторів на величину загальних операційних витрат у 2018 році*

№ з\п	Взаємодіючі фактори					Результ. показник	Відхилення, тис.грн.	Причина
	Матеріальні затрати (МЗ)	Витрати на оплату праці (ВОП)	Відрахування на соціальні заходи (ВСЗ)	Амортизація (А)	Інші операційні витрати (ІОВ)			
1	16664	15014	3250	1318	7962	44208	-	-
2	11089	15014	3250	1318	7962	38633	-5575	↓МЗ
3	11089	24491	3250	1318	7962	48110	9477	↑ВОП
4	11089	24491	5312	1318	7962	50172	2062	↑ВСЗ
5	11089	24491	5312	1747	7962	50601	429	↑А
6	11089	24491	5312	1747	21961	64600	13999	↑ІОВ

*Джерело: складено автором на основі проведеного факторного аналізу

Аналізуючи вплив окремих факторів на величину загальних витрат протягом 2017-2018 років, можемо зробити висновок, що матеріальні затрати за цей період зменшились, що говорить про зменшення постачання сировини та основних матеріалів, купівельних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, допоміжних та інших матеріалів.

У третьому розділі «Шляхи вдосконалення організації обліку та контролю операційних витрат на лісогосподарському підприємстві» визначено, що запорукою ефективного функціонування системи бухгалтерського обліку є раціональна її організація, яка забезпечить виконання поставлених перед системою бухгалтерського обліку завдань.

Облікова політика підприємства є тим важливим інструментом, завдяки якому існує можливість розумного поєднання державного регулювання і

власної ініціативи підприємства в питаннях організації та ведення бухгалтерського обліку.

Удосконалення облікової політики має рухатися шляхом актуалізації облікової політики та підвищення її якості. Актуалізація облікової політики є нічим іншим як приведення її відповідно до законодавства, що змінюється, та бізнесовими процесами.

Основними напрямки, на які необхідно звернути увагу підприємства з метою удосконалення організації обліку та підвищення ефективності діяльності в цілому є: внесення змін до облікової політики підприємства, щодо методи обліку витрат та їх розподіл між готовою продукцією та незавершеним виробництвом; визначення об'єктів та одиниць калькулювання; періодичність проведення інвентаризації; запровадження Положення про бухгалтерську службу (або бухгалтерію); збільшення обсягів реалізації; зниження собівартості продукції.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження у випускній кваліфікаційній роботі обґрунтовано теоретичні та розроблено практичні рекомендації з удосконалення обліку, аналізу та контролю операційних витрат лісогосподарського підприємства.

Витрати – досить велика економічна категорія, до визначення якої існує безліч різних трактувань за науковими джерелами.

Облік витрат регламентується рядом нормативних документів, серед яких є документи, що стосуються відображення витрат виключно з метою оподаткування прибутком підприємства – Податковий Кодекс України, так і безпосередньо тими, що стосуються бухгалтерського обліку.

Будь-яка діяльність, що здійснюється, супроводжується витратами, які є найважливішою частиною діяльності підприємства. Тому в економічній літературі також існує безліч класифікацій витрат за різними ознаками.

Основна складова всіх витрат підприємства – операційні витрати. Для ефективного управління операційними витратами підприємства важливим є здійснення якісної їх класифікації, яка буде використовуватись у процесі обліку, аналізу і контролю.

Витрати, пов'язані зі здійсненням операційної діяльності (операційні витрати), включають: собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати.

У якості досліджуваного підприємства було обрано ДП «Чернігівський військовий лісгосп», основним видом діяльності якого є вирощування лісів та лісозаготівля.

Бухгалтерський облік на підприємстві здійснюється бухгалтерією підприємства, яку очолює головний бухгалтер та ведеться на основі Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій за журнальною формою з повною комп'ютерною обробкою за допомогою використання програми 1:С «Бухгалтерія» 8.2.

Результативність аналізу господарської діяльності залежить від правильної його організації, котра повинна ґрунтуватися на плановій основі, найновіших методиках, забезпечувати дієвість та ефективність аналітичного процесу.

Аналіз фінансово-економічних показників лісгосподарського підприємства показав, що воно є прибутковим та постійно нарощує основні результативні показники.

Досліджуючи операційні витрати визначили, що найбільшою їх складовою є собівартість продукції.

В результаті здійснення факторного аналізу операційних витрат встановлено, що позитивним було зниження матеріальних витрат, що свідчить про ефективне використання матеріальних ресурсів

Організація обліку витрат на підприємстві є ключовим аспектом його операційної діяльності. Основні принципи і методи їх обліку визначені в обліковій політиці підприємства.

Метою обліку витрат та визначення собівартості продукції (робіт, послуг) є документоване, своєчасне, повне і достовірне відображення фактичних витрат на виробництво продукції для забезпечення контролю за використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

ДП «Чернігівський військовий лісгосп» необхідно зосередитися на створенні ефективної системи внутрішнього контролю з метою забезпечення ефективності діяльності підприємства в цілому та обліково-аналітичної роботи зокрема.

В результаті дослідження було розроблено пропозиції, які можуть бути застосовані в практичній діяльності лісогосподарського підприємства.

Запропоновано шляхи удосконалення організації обліку та проаналізовано напрямки щодо підвищення ефективності діяльності лісогосподарського підприємства.

За результатами дослідження нами зроблено наступне:

- сформульовано власне визначення поняття витрат;
- узагальнено класифікацію витрат;
- визначено, що найбільша складова операційних витрат - собівартість продукції;
- запропоновано напрями зниження собівартості продукції;
- запропоновано розроблення стратегії управління операційними витратами, узгодженої зі стратегією управління витратами господарської діяльності підприємства загалом;
- встановлена необхідність проведення ефективного контролю і регулювання операційними витратами.

АНОТАЦІЯ

Рудник А.В. Облік, аналіз і контроль операційних витрат лісогосподарського підприємства (на матеріалах ДП «Чернігівський військовий лісгосп»).

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування. – ОПП – Облік і оподаткування. - Чернігівський національний технологічний університет. – Чернігів, 2018.

Розглянуто економічну сутність витрат підприємства та їх класифікацію, поняття собівартості, нормативно-правове забезпечення обліку витрат. Наведено фінансово-економічну характеристику ДП «Чернігівський військовий лісгосп», оцінено показники фінансової стійкості підприємства.

Проведено аналіз операційних витрат підприємства. Виявлено, що значну частку в структурі операційних витрат лісогосподарських підприємств становлять інші операційні витрати, до яких відносяться: транспортне обслуговування, придбання ліцензій та інших спеціальних дозволів для ведення господарської діяльності, на охорону праці, податки, збори та інші платежі.

Обґрунтовано шляхи удосконалення організації обліку на підприємстві та методи удосконалення системи управління витратами.

Сформульовані пропозиції щодо: удосконалення Наказу про облікову політику за рахунок визначення методів обліку витрат та їх розподілом між готовою продукцією та незавершеним виробництвом; запровадження обліку за центрами відповідальності; розробка форми внутрішньої звітності; створення та затвердження Положення про бухгалтерську службу (або бухгалтерію).

Основні результати дослідження спрямовані на вдосконалення методики й практики системи обліку операційних витрат суб'єкта господарювання та підвищення його господарської діяльності.

Ключові слова: ВИТРАТИ, КЛАСИФІКАЦІЯ ВИТРАТ, ОЦІНКА, СОБІВАРТІСТЬ, ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО, АНАЛІЗ, УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ.